

C R O N I C A V I E Ţ I I C U L T U R A L E Ş I Ş T I I N Ţ I F I C E

VIZITÂND SCENKONSTMUSEET – MUZEUL ARTELOR SPECTACOLULUI DIN STOCKHOLM

Muzeul Artelor Spectacolului din Stockholm, Scenkonstmuseet, se află lângă Teatrul Dramatic Regal (Kungliga Dramatiska Teatern) din capitala Suediei, pe Sybillegatan 2, aproape de inima oraşului, în clădirea Kronobagariet, cea mai veche clădire industrială păstrată din Stockholm, care a fost de-a lungul timpului, printre altele, brutărie, fabrică de arme şi depozit de lichior! Nu ştiu dacă de la lichiorul de odinioară vine pofta de spectacol, dar cert e că te simţi îmbătat de atmosfera acestui muzeu care a prefăcut vechea clădire într-un centru vibrant, inovator şi creativ al istoriei artelor spectacolului din Suedia. Cu o colecţie impresionantă de 50 000 de obiecte, muzeul, inaugurat în februarie 2017, are rădăcini istorice vechi. Expoziţia de teatru şi muzică din cadrul Expoziţiei de Artă şi Industrie din Stockholm, din anul 1897, este practic premergătoarea acestui muzeu. De-a lungul celor 100 de ani până la înfiinţarea sa în forma actuală, istoricii au identificat mai multe instituţii-reper care au creat premisele fondării muzeului, dintre care amintim, printre altele: Muzeul Istoriei Muzicii, înfiinţat în 1899, Muzeul Teatrului din Palatul Drottningholm, în 1925 (Palatul Drottningholm este reşedinţa familiei regale suedeze), Muzeul Păpuşilor (asociat Teatrului de Păpuşi), în 1973, Muzeul Muzicii şi Teatrului, incluzând colecţia Muzeului Marionetelor, în 2011.

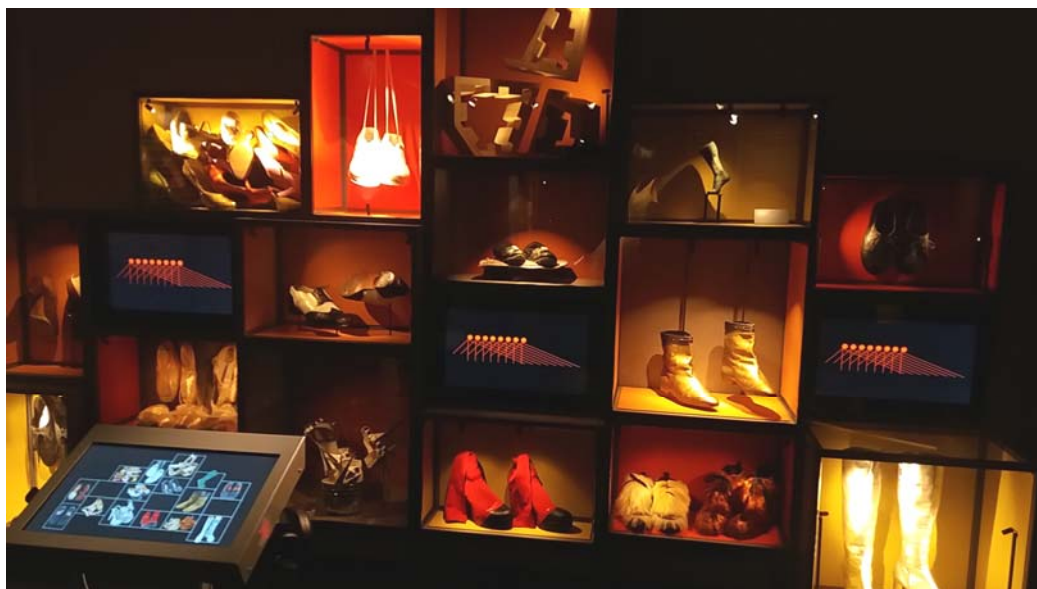
Scenkonstmuseet în Stockholm (martie 2019)¹.

¹ Fotografiile au fost făcute de autoarea articolului.

Muzeul este structurat pe 3 secțiuni dedicate teatrului, muzicii și dansului, ocupând trei etaje ale clădirii și impresionând prin expozițiile sale unice și experimentele artistice interactive. Expozițiile cuprind costume din spectacole, machete scenografice, afișe, documente scrise, fotografii, păpuși și marionete, instrumente muzicale, elemente de recuzită, înregistrări audio și video, instrumente muzicale etc. Deși expozițiile propriu-zise se află într-un spațiu de dimensiuni medii, muzeul te învață o altă valoare a spațiului-timp: orele trec fără să știi în acest loc în care nu ești doar vizitator, ci te poți transforma pentru o clipă în dansator, actor, muzician. Când pleci, rămâi nu doar cu informațiile descoperite despre istoria teatrului, a dansului sau a muzicii din Suedia, ci și cu emoția vie că s-a întâmplat ceva cu tine, ai pătruns într-un sanctuar al spectacolului, ai creat și tu ceva, chiar dacă vremelnic, ai descoperit și tu, pentru o clipă, artistul din tine despre care poate nici nu știai că există. De precizat că depozitul muzeului sau colecțiile speciale cuprind majoritatea exponatelor, însă acestea nu pot fi vizitate decât după o rezervare prealabilă. În scurta mea vizită, nu am reușit să vizitez și aceste colecții mai greu accesibile.

Intrarea în muzeul propriu-zis se face prin sala dedicată dansului. Ca într-o adevărată inițiere, intri într-o primă cameră de dimensiuni mici, o cameră de trecere, în care animațiile Kinect par a fi propria ta oglindă. Această cameră goală, cu lumina ei obscură, te transformă în protagonist al parcursului spectacular pe care îl vei avea de acum încolo. O cameră goală, un perete pe care se află un ecran special de dimensiunile peretelui, un proiector prins în tavan și tu, în centru. Desigur, atmosfera e completată de melodia ce începe odată cu intrarea ta în cameră. În fața ecranului – tu, iar „dublul” tău – proiectat sub forma unei imagini virtuale schematizate pe ecran. Dacă tu te miști, dublul tău virtual se va mișca odată cu tine, în timp real. Corpul tău determină însă și tempoul muzicii. Dacă te miști sau dansezi mai repede sau mai încet, muzica se va adapta ritmului tău. O exclamație de surpriză și încântare se poate citi pe fața oricărui vizitator care trece, chiar de la intrare, prin acest experiment inovativ.

Odată cu acest prim eveniment poți descoperi că îți place jocul de-a spectacolul, iar inițierea ta în lumea scenei din spatele și din fața cortinei continuă cu intrarea în sala dedicată istoriei dansului. O vitrină cu pantofi purtați pe scenă în diverse spectacole, de la pantofi de balet până la cei de step și alți pantofi moderni abia coborâți parcă din picioarele dansatorilor, îți atrag atenția, printre multe alte exponate, precum costume de balet, imagini, afișe, informații scrise, fotografii, filme documentare.

Sala dansului: expoziție de încălțăminte din diferite spectacole suedeze.

Aștepți cu nerăbdare cea de-a doua sală, mai largă, cea dedicată teatrului. Într-o privire rapidă, atotcuprinzătoare, remarci atmosfera teatrului suedez orientat preponderent spre o estetică realistă. Afișe de teatru, costume din spectacole, pagini de manuscris, printre care unele redactate de August Strindberg, articole de critică teatrală, fotografii, miniaturi scenografice, anunțuri ale ziarelor din epocă ș.a.m.d. Unele dintre miniaturile scenografice sunt realmente aidoma unui spectacol viu. Miniaturile din carton, incluzând mini-decoruri și personaje aflate pe scenă sau care apar din culise, sunt puse în mișcare de un mecanism pe care îl poți declanșa apăsând pe butoanele aflate în fața acestora. Muzica spectacolului sau textul interpretat de actori se declanșează simultan cu mișcarea personajelor atunci când apeși pe buton, astfel încât ai senzația că asști la un adevărat spectacol. Tehnica este impresionantă, iar surpriza este maximă.

Miniaturi scenografice (spectacole de teatru și operă).

În aceeași sală a teatrului se află și costume de scenă pe care copiii le pot îmbrăca pentru a face fotografii. Micii probează cu frenezie costumele colecției, visând fericiți că sunt deja actori sau dansatori. Rolul educativ al muzeului este de apreciat. Din loc în loc, se află căști audio la care poți auzi vocile unor actori celebri din diferite spectacole înregistrate. De asemenea, unele înregistrări video ale unor spectacole mai vechi, precum și scurte filme documentare rulează pe micile ecrane. Accesul la aceste ecrane se face prin *touch screen* sau prin apăsarea unor butoane, amplificându-se astfel efectul dorit de creatorii muzeului: interactivitatea.

La etajul superior se află sala dedicată muzicii, care deține și un spațiu experimental cu totul insolit. Dacă iubești muzica, desigur, vei iubi această colecție de 6000 de instrumente muzicale, una dintre cele mai mari din lume, dintre care doar o mică parte este expusă. Restul colecției poate fi vizitat doar printr-o programare specială. Dintre numeroasele instrumente expuse, poți admira clavecinul perfect conservat din secolul al XVII-lea, harpa, violele și alte instrumente clasice, dar și cele pentru muzica modernă. Vei fi, cu siguranță, atras și de noile tehnologii utilizate aici: computere de ultimă generație accesate prin *touch screen* unde poți tu însuși crea linii melodice sau poți auzi diverse sunete ale instrumentelor din colecție aflate în spatele vitrinelor, percuții, instrumente cu corzi, instrumente de suflat din diverse arii geografice ale lumii, incluzând Orientul, instrumente cu clape, clasice și electronice etc. Un loc aparte este acordat formației suedeze ABBA care a revoluționat lumea muzicală din a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Cel mai impresionant experiment al muzeului este, probabil, cel desfășurat în sala specială cu corzi, în care pătrunzi din sala dedicată istoriei muzicii. Într-o cameră întunecată, câteva corzi muzicale luminoase sunt prinse între tavan și podea. Provocarea este de a trece de la una la alta, atingându-le, pentru a crea muzică. Asociate unei anumite note muzicale, corzile vibrează și reverberează la atingere, devenind stimulii propriei tale creativități, îngerii sonori și luminoși care te conduc dincolo de imediat. În acest spațiu, muzica nu este doar muzică, iar tu nu ești doar tu. Ideile aleargă izbindu-se de corzi, vibrațiile se transformă în emoție, sunetul se transformă în muzică și, astfel, experimentul își atinge scopul. Arta și jocul transformă spiritul. Sala de spectacole pe care o deține muzeul, animată din când în când de producțiile artiștilor invitați, confirmă la rândul-i același lucru.

Sala experimentală de muzică din Scenkonstmuseet.

Suedia are o semnificativă tradiție regală în susținerea artelor spectacolului, iar aici trebuie amintită contribuția majoră a regelui Gustav al III-lea al Suediei (1746–1792), patron al artelor și literaturii, fondator al Academiei Suedeze, al Operei Regale Suedeze, al Teatrului Dramatic Regal din Stockholm, precum și al teatrelor baroce regale din castelele Gripsholm și Drottningholm. Nu foarte departe de locul în care a fost asasinat, foaierul Operei Regale Suedeze, a apărut, iată, peste aproximativ două secole, ca o ofrandă adusă iubirii sale pentru

scenă, Muzeul Artelor Spectacolului. Artele spectacolului ne arată, paradoxal, o formă de dăinuire spirituală a ființei. Dincolo de timpul obișnuit, scena, imagine a lumii, ne poate lumina drumul către propria ființă și către celălalt.

ISABELLA DRĂGHICI

CENTENNIAL OF THE BIRTH OF MIHNEA GHEORGHIU, ROMANIAN ACADEMY,
7 MAY 2019

On 7 May 2019, the Romanian Academy paid tribute to his late member, on the centennial of his birth, with a commemorative one-day symposium. The introductory eulogies were addressed by the vice-president of the Romanian Academy, **Răzvan Theodorescu**, and by **Eugen Mihăescu**, honorary member. Both speakers evoked the complex personality of Mihnea Gheorghiu and the intellectual breadth of his work.

Mihnea Gheorghiu (1919–2011)

Opening the series of commemorative papers, Professor **Laurențiu Damian**, President of the Romanian Filmmakers Union (UCIN), brought forth several considerations on the contribution of Mihnea Gheorghiu as president of the syndicate of filmmakers, stressing that he was in fact the main agent in establishing a status for this art in Romania. Damian commented on the many film scripts written by Mihnea Gheorghiu, within the context of similar collaborations between directors and renowned writers (such as Marin Preda, Dumitru Radu Popescu, Fănuș Neagu); such collaborations played a crucial role in increasing the prestige of cinema within the local culture. The speaker mentioned the importance of Mihnea Gheorghiu – mainly through the script for *Tudor* (1963, directed by Lucian Bratu) – for the impetus gained by the so-called ‘national cinematographic epos’, a term which, according to Damian, should not be interpreted in a mere nationalist key. He stressed upon the psychological aspects of the aforementioned script, paralleled by those written by Gheorghiu for *Zodia Fecioarei/Virgo* (1967, directed by Manole Marcus) – a film praised for its affinity with magical realism, foreshadowing postmodern approaches – and *Cantemir* (1973, directed by Gheorghe Vitanidis). Professor Damian concluded his paper by evoking Mihnea Gheorghiu as founder and first Head of the Department of Theatrology and Filmology at the Institute of Theatre and Film in Bucharest, which later gathered prestigious scholars (Mihaela Tonitza-Iordache, Florian Potra, George Littera, and Manuela Cernat). Like many other speakers, Professor Damian recalled his close personal relation with the late academician and the useful guidance received from him.

Professor **Valeriu Râpeanu** spoke of Mihnea Gheorghiu as a promoter of the European culture and a genuine *arbiter elegantiarum*. He remembered their first meeting in 1955, in the headquarters of the journal *Gazeta literară*, during which his interlocutor was praising the work of Radu Tudoran, an option consistent with Gheorghiu’s earlier articles dedicated to Mircea Eliade and Șerban Cioculescu. Professor Râpeanu contextualized the personality of Mihnea Gheorghiu within a whole generation of Romanian intellectuals (represented chiefly by Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Alexandru Balaci, Ion Frunzetti, Valentin Lipatti, and Mihai Isbășescu). In his opinion, this cohort was dedicated both to the defence of national values in an age of international socialism, and to the promotion of universal culture. Râpeanu illustrated the latter aspect with the affinity shown by Mihnea Gheorghiu for Anglo-American values, which led to the success of his book, *Scene din viața lui Shakespeare* – a creative extension of the work pioneered in Romania by Alice Voinescu and Haig Acterian. In conclusion, the speaker saluted the commemorative symposium as an opportunity for bringing the work of the late academician to the forefront of deeper scholarly interest.

Dr. **Adrian Silvan Ionescu**, Director of G. Oprescu Institute of Art History, evoked Mihnea Gheorghiu through personal memories of his early years, from their first meeting in the garden of a restaurant in Bucharest – converted into the set for a sequence from *Tudor* – to the visit paid by Gheorghiu in order to sit for his portrait made by the notorious graphic artist Silvan Ionescu, the speaker’s father. On this occasion the clay model of a village inspired by Karl May’s *Winnetou* caught the attention of the eminent specialist in Anglo-American literature, who advised the young admirer of native American culture to engage into the study of English. A later and mediated meeting was through the book of Walt Withman’s poems translated in Romanian by Gheorghiu, and eventually their paths crossed again on the occasion of placing a commemorative marble plate on the grave of Theodor Aman, an initiative of Professor Ionescu in 1991, as Deputy Director of the History and Art Museum of Bucharest; this tribute for the centennial of the death of the illustrious painter was saluted and embraced by the member of the Academy.

The writer **Dinu Săraru** evoked his collaboration with Mihnea Gheorghiu within the editorial board of the journal *Secolul XX*, remembering his energy, cultural references, and flamboyant imagination invested in this project. He praised the early issues of the cultural

journal as a genuine ‘breach in the ideological curtain’, epitomized by the initiative of publishing the short story *One Day in the Life of Ivan Denisovich*, by Aleksandr Solzhenitsyn, illustrated with works by Ilya Glazunov, an artist whose exhibition had been earlier closed on the orders of the soviet dictator Nikita Khrushchev. A final contempt materialized in the thematic issue dedicated to Ernest Hemingway, which led to Mihnea Gheorghiu being replaced in the editorial board by Dan Hăulică who, according to **Dinu Săraru**, was an active exponent of the cultural policy promoted by the communist official newspaper *Scântea*.

Professor **Titus Vișeu** addressed in his paper the crucial role played by Ana Cartianu and Dragoș Protopopescu in raising Mihnea Gheorghiu as specialist in the field of English literature, and the affinity of his passion for Shakespeare with his other passion, the film. On the other hand, the speaker proposed a parallel between the writing of George Uscătescu and Mihnea Gheorghiu, manifested in a common interest for ‘the destiny of culture as a deeper meaning of history itself’.

Professor **Alexa Visarion** brought again the focus on the contribution of Mihnea Gheorghiu to the dissemination of Shakespeare in the Romanian culture. As landmarks for this phenomenon, the seminal productions with *Richard III* (1966, Teatrul Mic, Bucharest) and *King Lear* (1970, I.L. Caragiale National Theatre of Bucharest), both directed by Radu Penciulescu, were based on the Romanian versions published by Mihnea Gheorghiu.

Dr. **Lucian Sinigaglia** (researcher at G. Oprescu Institute of Art History) presented the doctoral thesis defended by the young Mihnea Gheorghiu in 1948, entitled *Modalitatea conformistă a dramei. Orientări în teatrul contemporan* [The Conformist Manner in Drama: Approaches in Contemporary Theatre] (București: Cartea Românească, 1948). The speaker stressed upon the less usual meaning of ‘conformism’ embraced by the author, who associates it with a tendency of several playwrights, taken as study cases, to prioritize in their works the networks of personal relations between the characters and their socio-historical framework. In

an age of ideological pressure, the reception for such study was glacial; a review published by J. Popper in the periodical *Flacăra* states bluntly: ‘Compromises such those accepted by comrade Mihnea Gheorghiu give us the possibility to conclude that his work is openly harmful’.

Emil Boroghină, from the National Theatre in Craiova, concluded the series of papers with a biographical evocation of Mihnea Gheorghiu as citizen of Craiova, from his early studies in local gymnasia to his symbolical presence in his native town through productions of his plays at the National Theatre: *Zodia Taurului/Taurus* (1971, directed by Vlad Mugur), *Capul/The Head* (1975, directed by Mircea Cornișteanu), *Patetica 77* (1977, directed by Georgeta Tomescu). The actor concluded his tribute by reciting the *Sonnet LXVI* by Shakespeare, translated by Mihnea Gheorghiu.

The symposium ended with a selection of poems from the literary debut of Mihnea Gheorghiu (*Anna-Mad*, published in 1942), recited by Daniela Nane, and the screening of the film *Tănase Scatiu* (1976, directed by Dan Pița), based on a script by the commemorated author.

VLAD BEDROS, LUCIAN SINIGAGLIA
(Translated in English by Vlad Bedros)

„SCURTĂ ISTORIE A COMUNICĂRII CINEMATOGRAFICE ROMÂNNO-CHINEZE”,
O MASĂ ROTUNDĂ ORGANIZATĂ ÎN CADRUL TIFF, EDIȚIA A 18-A,
MAI-IUNIE 2019

Cu ocazia aniversării a 70 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice româno-chineze, Festivalul Internațional de Film Transilvania (TIFF) de la Cluj-Napoca, cu sprijinul Shanghai International Film Festival, Belt and Road Film Festival Alliance și al Ambasadei Republicii Populare Chineze în România și cu concursul China Film Archive, al Arhivei Naționale de Filme și al Institutului Confucius, a găzduit între 31 mai și 9 iunie o serie de manifestări precum proiecția a nouă filme chinezești, o expoziție de afișe de filme chinezești care au rulat la noi, ca și afișe de filme românești care au fost proiectate în China, un masterclass despre restaurarea filmului *Zeița/Shen nu* (1934, regia Wu Yonggang) susținut de restauratorul Xiang Zao de la Arhiva de Filme Chineză, o masă rotundă intitulată *Scurtă istorie a comunicării cinematografice româno-chineze*. La masa rotundă au participat Wang Yao, asistent universitar la Universitatea de Film din Beijing, Dana Duma, profesor universitar la UNATC, Marian Țuțui, cercetător la Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu”, Mihai Fulger, redactor șef al Arhivei Naționale de Filme.

Prof. univ. Dana Duma a analizat modul cum au fost acceptate de către criticii români reprezentanții celei de-a cincea generații de regizori chinezi, subliniind totodată influența – la noi – a unor cineaști precum Hou Hsiao-Hsien, Jia Zhangke, Wong Kar-Wai și Zhang Yimou, mai ales asupra regizorului român Tudor Cristian Jurgiu.

Dr. Marian Țuțui a vorbit despre cele 180 de filme de ficțiune chinezești de lungmetraj care au rulat în România între 1950 și 1990 alături de câteva zeci de filme documentare și de animație. În mare parte a acestei perioade, se poate spune că au rulat aproximativ 4,5 filme chinezești pe an în România. În anii '80 importul de filme chinezești a crescut, astfel încât, pentru acest deceniu, media a fost de 6,5 filme pe an. Cele mai de succes filme chinezești la noi au fost *Fata cu părul cărunt/Bai Mao Nu/白毛女* (1950, regia Chou Khoua și Bin Wang), *Bicili fermecat/Shen Bian* (1986, regia Zien Zhang) și *Sorgul roșu/Hong gao liang/紅高粱* (1987, Zhang Yimou). Un alt aspect deosebit de interesant a fost dragostea de care s-a bucurat actrița Irina Petrescu, care a avut în anii 1960–70 aproximativ 2200 de fancluburi în China.

Mihai Fulger, Dana Duma, Marian Țuțui, Wang Yao

Mihai Fulger, redactor-șef al Arhivei Naționale de Filme din București, s-a referit la distribuția filmelor chinezești în România, dar și la reflectarea acestora în presă, scoțând în evidență modalitatea în care au fost analizate de către criticii români de specialitate. Analizând importul de filme românești, el a putut observa că, până la sfârșitul anilor '70, erau alese mai ales filme istorice și de actualitate, conform cerințelor realismului socialist, iar ulterior au fost importate multe filme de divertisment, de aventuri și de arte marțiale.

Asistentul universitar Wang Yao, doctor în cinema cu o disertație despre noul cinema românesc, s-a referit la filmele românești care au rulat în China. Deosebit de interesante au fost datele oferite de el despre dublarea filmelor românești, ca și despre utilizarea unor filme românești de succes ca fotoromane sau piese radiofonice pentru publicul chinez. Filmele românești care s-au bucurat de cel mai mare succes au fost *Valurile Dunării* (1960, regia Liviu Ciulei), *Ciprian Porumbescu* (1973, regia Gheorghe Vitanidis), *Zile fierbinți* (1976, regia Sergiu Nicolaescu) și ciclul de filme cu haiduci *Mărgelatu*.

MARIAN ȚUȚUI